

mimar sinan

yaptığın işi gönlünde
hissedersen, ırmaklar
çağlar içinde

Sanatsal dehanın zirvesi

DESTEK YAYINLARI: 1438

FELSEFE: 55

**MİMAR SİNAN / YAPTIĞIN İŞİ GÖNLÜNDE HİSSEDERSEN,
IRMAKLAR ÇAĞLAR İÇİNDE**

Yayına Hazırlayan: Tuğba Sarıünal

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumaloğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Felsefe Serisi Yayın Koordinatörü: Özlem Küskü
Son Okuma: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: İlknur Muştu
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Nisan 2021

Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-625-441-215-8

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkani.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari

Destek Dukkan

Deniz Ofset – Çetin Koçak
Sertifika No. 48625
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

mimar sinan

yaptığın işi gönlünde
hissedersen, ırmaklar
çağlar içinde

Sanatsal dehanın zirvesi

Yayıma Hazırlayan: Tuğba Sarıunal

Mimar Sinan Mührü

El Fakir El Hakir Sinan – Ser Mimaranı Hassa
(Değersiz ve Muhtaç Kul –
Saray Özel Mimarlarının Başkanı)

Giriş

Osmanlı mimarisini zirveye taşımış, kubbe sanatında henüz aşılamamış bir dehaya sahip, hayal gücüyle çığır açmış ve kendi tarzını oluşturmayı başarabilmiş bir dehadır Mimar Sinan.

Allah aşkı, ahiret bilinci ve hayra vesile olmanın yüceliğini ilke edinen, sahip olduğu her şeyi insanlığın hizmetine sunmaktan çekinmeyen, aynı zamanda bir eğitim gönüllüsü, bir büyük usta ve bir bilge kişidir. Eserleri ile dünyanın dört bir yanından uzmanı mimari işçiliğine hayran bırakmayı başarabilmiş ve kişiliği ile de tüm insanlık adına örnek bir karakter sergilemiştir.

“Vakfiyesinde yer alan bilgilerin ışığında, ruhundaki yüceliğin, yaptığı eserlerin yüceliğinden çok daha fazla olduğu kanaatine vardık. Allah rızası dışında başka bir şey düşünmeyip, ölümünden sonra rahmet ve hayır dua ile anılmaktan başka bir şey gözetmediğini anladık.”

* İbrahim Ateş, “Vakfiyesinin İhtiva Ettiği Bilgiler Işığında Mimar Sinan” (Tez Çalışması).

Edirne'den Erzurum'a kadar birçok Anadolu ilinde izleri vardır büyük ustanın. İstanbul'daki Sultanahmet Camii'nin mimarı ve dünyanın yedi harikasından biri sayılan Hindistan'daki Tac Mahal Türbesi'nin mimarı, Mimar Sinan'ın öğrencilerindedir.

Ancak sanat ile yaratıcı sanat arasındaki farkı bilmeyen birine ne yazık ki Mimar Sinan'ı anlatabilmeniz de mümkün değildir. Camileri sadece namazgâh, evleri birer korunak, okulları dört duvardan ibaret görmek elbette ihtiyaçları karşılar ancak insanın içindeki huzuru, aşkı ve inancı yok ederek kocaman boşluklar oluşmasına yol açar. Sanat, estetik ve ruhsallıktan uzak bir biçimde dünyaya saygı duymadan inşa edilen yapılar şüphesiz ki canlılığı da yok edecektir. İnsanlar yapılar inşa edermiş gibi görünseler de aslında bir süre sonra inşa ettikleri yapıların biçimini alırlar. Ruhsuz, donuk ve soğuk beton yığınlarıyla dolu bir yere yaşam alanı diyebilir misiniz? İçimizde başlayan çürümeyi birtakım gezegenlerin hareketleriyle bağdaştırıp normalleştirmeye çalışsak da, estetik kaygısından uzaklaşan, sanatı lüks olarak algılayan ve insanın anlam arama çabasına saygı duymayan taraflarımızla yüzleşmeliyiz.

Sahip olduğumuz değerlerin farkına varabilmek ve bize bırakılan ışığı parlatabilmek dileğiyle...

Tuğba Sarıınal

“Şehre Mimar Sinan gibi bakıyor olsaydık, bunları yapmazdık. Şu camilerin etrafını boş tutardık mesela, civardaki ahşap yapıları muhafaza ederdik. Velhasıl sadece Sinan’ın eserleriyle bile göz zevkimizi koruyabilir, ruhumuzu dinlendirebilirdik.”

- İlber Ortaylı

Mimar Sinan kimdir?

“Ben Mimar Sinan... 29 Mayıs 1490 yılında
Kayseri'nin Ağırnas Köyü'nde doğdum.

O gün, İstanbul'un fethinin otuz yedinci yıl
dönümüydü. Yavuz Sultan Selim döneminde birkaç
yıllık bir ön eğitimden sonra İstanbul'daki acemi
ocağına alındım. Acemi Ocağı, ortaokul düzeyinde
bir teknik okuldur. Osmanlı ordusuna kazandırılmak
üzere, deneyimli teknik eleman ve meslek erbabı
kişileri yetiştirir. Yeteneğimin fark edilmesiyle okulda
aldığım derslerin geneli marangozluk üzerine olmaya
başladı. Bir yandan marangozluk sanatını hakkıyla
öğrenmek için bıkmıp usanmadan çalışıyor bir yandan
da Osmanlı'nın başkenti olan büyük İstanbul şehrini
tanımaya ve anlamaya çalışıyordum.”*

* Tezkiretü'l Bünyan-Dünya Yapı Sanatının En Büyük Ustası-Mimar Sinan, Revzen Kitap Yayıncılık

Bizzat Mimar Sinan'ın anlatımıyla oluşturulmuş *Tezkiretü'l Bünyan* adlı eserde kendini anlatmaya böyle başlar büyük usta. Yavuz Sultan Selim'in padişahlığı döneminde bir tür asker toplama yöntemi olan devşirmeyle 1512 yılında doğduğu Kayseri topraklarından ilk defa ayrılarak İstanbul'a getirilmiştir. Osmanlı Devleti'nin fethettiği topraklardan genç ve yetenekli çocukların toplanıp, sıkı bir eğitimden geçirilerek üstün askerler ve bürokratlar olarak yetiştirildiği sistemin adıdır devşirme. Yirmi iki yaşında devşirme olarak başkente getirilen Mimar Sinan'ın önceki yaşantısı hakkında kaynaklarda neredeyse hiçbir bilgi yoktur. Bazı tarihçilere göre Rum kökenli olduğu ve köyünde de marangozlukla ilgilendiği belirtilir.

“Benim için küçük Ağırnas Köyü’nden sonra İstanbul’da gördüğüm her şey ilginçti. Bir imparatorluğun yüreğinde dolaşıyordum. Heyecanımı ve duygularımı kelimelerle anlatabilmem imkânsız olsa da bu koca kentte bir yapı, beni özellikle kendine çekmeye başlamıştı. Bu Ayasofya’ydı.”

İstanbul’da geçen birkaç ayın sonunda eğitim için Acemi Ocağı’na alınan Mimar Sinan, ahşap bina inşaatı konusunda uzmanlaşan bir meslek kolu olan dülgerliği öğrenmeye başladı. Osmanlı Devleti’nin günümüz sisteminden farklı olan asker ocağı yapısında, neredeyse tüm

* *Tezkiretü'l Bünyan-Dünya Yapı Sanatının En Büyük Ustası-Mimar Sinan*, Revzen Kitap Yayıncılık

meslek grupları ve sanatçılar yer alırdı. Hatta öyle ki, bu meslek gruplarının pek çoğu asker olmak üzere ikinci bir eğitime tabi tutulurlardı. Seferler sırasında kara ve deniz yolunu kullanan ordunun tüm tamirat ihtiyaçları, yol açım çalışmaları ve teknik çözümlenmeleri bu meslek erbabı askerler tarafından karşılanırdı.

Acemi Ocağı'nda iki yıl eğitim alan Mimar Sinan da 1514 yılında Çaldıran Savaşı'na ve ardından Mısır seferlerine katıldı. Sefer dönüşünde ise Acemi Ocağı'ndan alınarak, askeri bir birlik olan Yeniçeri Ocağı'na dahil edildi. Yeniçeri Ocağı'na katıldıktan tam bir yıl sonra dönemin padişahı olan Kanuni Sultan Süleyman'ın Belgrad ve Rodos seferlerine katılarak subaylığa yükseldi. Meslek erbabı bir subay olarak katıldığı seferlerde çok fazla ülke, kültür ve mimari eseri gözlemledi. Önce Yavuz Sultan Selim sonra Kanuni Sultan Süleyman gibi iki cihan padişahının seferlerine katılmak kültürel zenginliklere şahit olmakla eşdeğerdi. Özellikle Çaldıran Seferi sonrasında Yavuz Sultan Selim'in emriyle Tebrizli sanatkâr ve bilimadamlarından oluşan bin kişi İstanbul'a göç ettirilmiştir. Kültürel zenginliğin gelişmesi açısından çok önemli olan bu göç sonucu, başta minyatür sanatı olmak üzere İran üslubu Osmanlı mimarisine dahil edilmiştir.

Bir yandan mesleki ustalığını geliştiren bir yandan da Osmanlı Devlet Sistemi içinde çok önemli görevlere gelen Mimar Sinan, dehasıyla Osmanlı mimari tipolojisinin zenginleşmesine sebep olan en önemli tarihsel kimliktir. İnşa ettiği mimari yapılarda üstün bir estetik

kalite barındırmayı başarmış olsa da, ilhamını yalnızca güç sahibi kişilerden değil toplumun tüm kesimlerine dair kültürel izlerden almıştır. Yaşadığı dönemde isminin başına “mimarbaşı”, “mühendislerin gözbebeği” ve “büyük usta” gibi sıfatlar eklense de, o her zaman mütevazı kişiliğiyle ön plana çıkmış ve marangozluktan gelme olduğunu büyük bir gururla her dönemde anlatmıştır.

“Öğrenimim sona erince, yeniçeri ordusunda istihkâm subayı olarak görevlendirildim. Artık yeniçeri ordusuyla birlikte çeşitli savaflara katılacaktım. Katıldım da. Birçok doğu ve batı ülkesine gittim. Gördüğüm her binayı, harabeyi adeta bir ders gibi inceledim. Savaşın gerektirdiği işler arasında mimari pratiğimi de ilerlettim. Bir gün geldi ki artık yeteneğimi göstermek için fırsat kollamaya başladığımı fark ettim çünkü bilgiyle dolmuştum ve insanların hizmetine sunamayacaksam yeteneğimin de anlamı yoktu.

Kırk dört yaşına geldiğimde, tarih 1534 idi ve Osmanlı ordusuyla birlikte Van Gölü'nün batı yakasına ulaşmıştık. Vezir Lütfü Paşa, benden, gölün doğu kıyısındaki durumun öğrenilebilmesi için gemi inşa etmemi istedi. Bu emrin yerine getirilebilmesi, elimizdeki imkânlarla mümkün görünmese de, sızlanmadan çalışmaya başladım ve kısa zamanda inşa ettiğim üç gemiyi suya indirmeyi başardım. O gün o gemilerle elde ettiğimiz istihbarat çok büyük işe yaradı ve Van Kalesi düştü.”

* Tezkiretü'l Bünyan-Dünya Yapı Sanatının En Büyük Ustası-Mimar Sinan, Revzen Kitap Yayıncılık

“Van Gölü’nde yüzen ilk Türk gemisi
16. yüzyılda Mimar Sinan tarafından
yapılmıştır. 1533 yılında Kanuni Sultan
Süleyman’ın İran Seferi sırasında
Van Gölü’nden karşı kıyıya gitmek
için Mimar Sinan, iki haftada üç adet
kadirge yapıp donatarak büyük itibar
kazandı. Büyük sanatkâr o zaman Yeniçeri
Ocağı’nda dülgerlikteki hünleriyle
tanınmış basit bir neferdi.”

– Sabri Kalic

“Ben hiçbir emeğin ve çabanın boşa gitmeyeceğine
inananlardanım. Nitekim dört yıl sonra yaşanan olay-
lar bu inancımı bir kez daha doğruladı. Kanuni Sultan
Süleyman’ın başında olduğu ordumuzla bu kez batıya
doğru bir sefere çıkmıştık ancak ordu, Tuna Nehri’nin
kollarından biri olan Prut Nehri’nin kıyısına gelince
durmak zorunda kaldı çünkü karşıya geçmek için ku-
rulan köprü çökmüştü. Nehir çok büyüktü ve iki yakası
da bataklıktı.”

Van Gölü'nde inşa ettiği gemiler ve orduya verdiği büyük hizmetlerin hemen ardından herhangi bir rütbeyle ödüllendirilmemiş olsa da, akıllara büyük bir sanatkâr olarak kazınmıştı büyük usta. Prut Nehri'nin başında tıkanan askeri birlikler öylece beklerken etrafı dolaşan Mimar Sinan, incelemelerini tamamladıktan sonra Rüstem Paşa'nın yanına giderek teklifini sundu:

“Yeni bir köprü inşa edebilirim.”

Böylesi büyük bir nehre inşa edilecek köprünün çok uzun zaman alacağını düşünen Rüstem Paşa, isteksiz de olsa Mimar Sinan'a dönerek sordu:

“Bu çok uzun sürmez mi?”

“Sürer paşam.”

“Ne kadar sürer?”

“İki haftada bitiririm Allah'ın izniyle.”

Aklının içinden, aylar hatta yıllar gibi bir zaman dilimi geçiren Rüstem Paşa şaşkınlıkla Mimar Sinan'a bakarken bir kez daha sordu:

“Söylediklerini kulakların işitir mi?”

Karşısında duran askerin söyledikleri imkânsız gibi görünse de, daha önce verdiği hizmetler dehasının ispatıydı paşaya göre. Kısa bir süre düşündükten sonra Kanuni Sultan Süleyman'ın çadırına gitti.

“Saadetlu padişahım! Prut Nehri'ni açacak bir köprünün yapımını ancak Haseki Mimar Sinan başarabilir.

Kendisi usta bir mimardır. Emir buyurun hemen hizmetine başlasın.”

“Padişahın emriyle başladığım köprüyü tam on üç gün içinde tamamladım. Yayalar, atlılar, at arabaları, develer, toplar ve hatta filler inşa ettiğim geniş köprüyü rahatça geçtiler. Mehter takımının büyük davullarını fillerin taşıdığını hatırlıyorum. Biz seferden dönerken, Barbaros Hayrettin Paşa'nın Preveze'de, altı yüz gemiden oluşan Haçlı Donanması'nı yendiği haberini aldık. Ben de Prut'ta bilğim, azmim ve çalışkanlığımınla kaderimi yenmiştim.”

* Tezkiretü'l Bünyan-Dünya Yapı Sanatının En Büyük Ustası-Mimar Sinan, Revzen Kitap Yayıncılık

*“Yaptığın
işi gönlünde
hissedersen,
ırmaklar çağlar
içinde.”*

Bu cihandan bir Mimar Sinan geçti

Allah'ın "Sani" sıfatını yaşam felsefesi olarak benimsediğini bizzat belirten büyük usta, yaşadığı zorluklar ve önüne çıkan engellerde de şüphesiz motivasyonunu buradan almıştır. Allah, yarattığı her şeye son derece estetik bir görünüm, kusursuzluk, ince ve benzersiz bir sanat, uyum ve dizayn olarak yansır. Dünya âleminde var olan her bir detayın derininde Allah'ın sonsuz sanatını gözlemek mümkündür. O tektir ve sanidir, şüphesiz sanatkârların en üstünü O'dur. Madde âlemine bu gözle bakan büyük usta, toplumun her kesiminden insan için hayra vesile olmayı ilke edinmiştir. Çünkü hayır eden hayır bulur. Kişi bünyesinde ne barındırırsa dünyaya onu sunacak ve dünya da bir süre sonra kişiye sunduklarını geri yansıtacaktır. Âlem bir aynadır. Başkasının rızıkına göz diken insan kısa süreliğine kazanmış gibi görünse de mutlak surette iç huzuru yok olacak ve günün birinde yaşattığını mutlaka yaşayacaktır. Allah'ın